

Отримано 03.11.2028
Голова спеціалізованої
вченої ради
ДФ 26.133.032
д. філос. н., професор
Бровко О. О.

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.032 у Київському університеті
імені Бориса Грінченка
докторові філологічних наук, професорові,
завідувачу кафедри української літератури,
компаративістики і гринченкознавства
Факультету української філології, культури і мистецтва
Бровко Олені Олександрівні

Рецензія

Брацкі Артура Себастьяна, доктора гуманітарних наук, професора кафедри української літератури, компаративістики і гринченкознавства Факультету української філології, культури і мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка на дисертацію **Ніколаєвої Оксани Юріївни «Драматургія Олександра Ірванця у контексті поетики літературного угруповання «Бу-Ба-Бу»»**, подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Дисертація Ніколаєвої О.Ю. з погляду залучення до її змісту чималого пласту посилань на менш відомі твори українського сучасного письменника, їх критичні опрацювання, наявності міркувань зі сфери взаємин між суспільним життям і авторською творчістю, особистістю О. Ірванця і його драматургічною активністю в рамках угруповання «Бу-Ба-Бу», сценічного твору в кореляції з навколишніми реаліями, висвітлення процесу мистецьких пошуків може бути цікавою як для літературознавців, так і для шанувальників якісної української драматургії. Виклад міркувань щодо дисертації Ніколаєвої О.Ю. є завданням цікавим і конструктивним ще й тому, що авторка вміло користується сучасним літературним стандартом української мови: її думки і міркування – логічні, чіткі та структуровані, речення й абзаци побудовані з помітним високим рівнем культури слова; текст має логічну внутрішню композицію як для формальних

меж наукової дисертації, так і послідовної розповіді на вказану в назві дисертації тему.

1. Актуальність теми дослідження не викликає сумнівів: як у використаних текстах літературної критики, так і у своїх міркуваннях авторка переконливо обґрунтовує тезу про доцільність і актуальність поглиблених студій над українською драматургією межі ХХ–ХХІ ст. на прикладі творів та письменницької особистості О. Ірванця.

Підтвердженням беззаперечної актуальності теми дисертації Ніколаєвої О.Ю. є її відповідність до тематичного плану наукових досліджень Київського університету імені Бориса Грінченка «Типологія ідентичностей у художньому і критичному дискурсах» (державний реєстраційний номер 0117U005200).

2. Наукова новизна результатів дисертації (теоретичних та/або експериментальних) також не викликає сумнівів. Уже сама вдала спроба (чи не вперше у наукових українських дисертаціях) опису і характеристики драматургічної активності О. Ірванця в українському угрупованні «Бу-Ба-Бу» робить цю працю повністю новаторською, оригінальною і винятковою.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації важко переоцінити. На рівні аналітичного матеріалу – це готовий текст, що може поповнити й оновити відповідні спецкурси з сучасної української драматургії та теорії літературного твору. На рівні узагальнень щодо основних положень, залучених у роботі, робочих формул та описів тематичних питань, обговорення дискусійних моментів на стику різних гуманітарних дисциплін у контексті драматургічної творчості О. Ірванця – це гарний початок для створення окремої наукової розвідки стосовно творчого періоду цього митця в складі «Бу-Ба-Бу».

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, зумовлена чітким, хоча й розлогим визначенням мети, у взаємодії з методами

обґрунтування поколінної своєрідності творчості представників угруповання «Бу-Ба-Бу – біографічний метод; виявлення особливості трактування окремих жанрових форм творчості О. Ірванця в контексті художніх шукань українських драматургів кінця ХХ – початку ХХІ ст. – порівняльний метод; визначення характеру художнього переосмислення літературних традицій та увиразнення жанрово-стильової своєрідності поезії, прози, драматургії «Бу-Ба-Бу» в зіставленні з художнім доробком представників світової та української літератури – порівняльно-історичний метод; встановлення походження низки образів драматургії О. Ірванця та характер їх інтеграції в індивідуально-авторську міфологію письменника – міфологічний метод; виявлення змістових констант та основних рис ідіостилю автора в контексті творчості групи «Бу-Ба-Бу» та їх ролі у становленні національної версії постмодернізму – герменевтичний та інтертекстуальний методи), та завдань (узагальнити теоретичні підходи до жанрової класифікації світової і вітчизняної драматургії ХХ – початку ХХІ століть; конкретизувати провідні риси творчої діяльності представників угруповання «Бу-Ба-Бу» (літературна творчість, теоретичні саморефлексії та стратегії саморепрезентації; виявити своєрідність жанрового складу драматургічного доробку О. Ірванця; охарактеризувати художні стратегії моделювання образів-персонажів, провідні константи творчості письменника, темпоральні виміри індивідуально-авторської картини світу), які послідовно реалізовані в дисертації.

Одержанню достовірних результатів сприяв і ґрунтовний аналіз джерельної бази, а саме монографій, дисертацій, публікацій у фахових періодичних виданнях, апробаційних матеріалів українських і зарубіжних дослідників.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності можна назвати бездоганним.

Дисертантка повністю впоралася з виконанням поставленого завдання. Рівень оволодіння методологією наукової діяльності також слід визнати високим – в дисертації можна простежити використання біографічного, порівняльного, порівняльно-історичного, міфологічного, герменевтичного та інтертекстуального методів, вказаних у Вступі як основні методи дослідження.

6. Апробація результатів дисертації та повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях реалізована завдяки розміщенню 7 наукових публікацій у періодиці, частина якої (5) включена до переліку фахових видань, в тому числі одна у виданні, що індексується базою даних Scopus; 2 публікації – додаткові. Також зазначу, що витримана так звана географія» публікацій, тобто апробація у різних українських і закордонних наукових осередках. Оскільки тема пропонованої дисертації не вписується в широке русло схожих досліджень, радше є унікальним, рідкісним прикладом аналізу авторської особистості у суспільно-мистецькому контексті, кількість публікацій та рівень апробації результатів наукового дослідження слід визнати вичерпним.

7. Структура і зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу не викликають зауважень. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, кожен із яких містить підрозділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки та список використаних джерел (232 позиції). Загальний обсяг дисертації становить 236 сторінок, основного тексту з них – 209 сторінок, що повністю відповідає чинним вимогам. Розмір окремо взятих складових дисертації є симетричним (Вступ – 9 сторінок, I Розділ – 37 сторінки, II Розділ – 56 сторінок, III Розділ – скомпонований і повністю відповідає стандарту виконання такого типу робіт.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Висловлені в дисертації Ніколаєвою О.Ю. положення, ідеї, висновки є самостійними, логічно структурованими та оригінальними. Аналіз робіт дає підстави стверджувати, що здобувачка дотримала вимог академічної доброчесності, адже академічний плагіат, фабрикації та фальсифікації у дисертації та наукових публікаціях відсутні.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації. У роботі Ніколаєвої О.Ю. можна зауважити нечіткість деяких використаних термінів та формулювань (наприклад, з самих назв розділів і підрозділів: жанрова своєрідність драматургії кінця ХХ – початку ХХІ століть у світлі літературознавчої теорії, жанрологічна своєрідність драматургії О. Ірванця, своєрідність художньої картини світу, тощо), де слово «своєрідність», оскільки не знаходить собі замітника в ситуативних синонімах (специфіка, неповторність, унікальність, оригінальність, окремішність, тощо) стає квазі-терміном. Самій дисертації аж ніяк це не шкодить, але за поглибленого міждисциплінарного аналізу вимагало б додаткових уточнень таке вжиття одного слова в різних формулюваннях на кшталт назви явища. Можливо, що зазначена «нечіткість термінів та формулювань» є саме ефектом міждисциплінарного підходу до аналізованого явища і перспективним було б написання розвідки, яка стала би реалізацією завдання уніфікації відомих термінів і понять, які використовують гуманітарії в дискурсі творчої особистості, ідіостилю, взаємин між мистецтвом і суспільством.

Водночас необхідно запитати про можливість подальших досліджень у запропонованому дослідницькому руслі. У зв'язку із тематикою дисертаційного дослідження – особистістю автора на тлі сучасної української драматургії, тобто дискурсу постаті письменника в творчій групі і суспільному

просторі, того, що особисте і колективне, життєвих виборів між «я» й «ми» межі ХХ–ХХІ ст. – логічно постає питання про його актуальність у найновішій українській драматургії, яка з'явилася після початку повномасштабного вторгнення військ російської федерації в Україну, коли українське суспільство повністю позбулося ілюзії «малої стабілізації».

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей є, звичайно, позитивним. Дисертантка набула практичних і теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей, вільно володіє матеріалом. Окреме слово треба сказати про солідну підготовку дисертантки з не-філологічних гуманітарних дисциплін (мистецтвознавство, найновіша історія, соціологія тощо), що дозволили їй залучити в літературознавчому аналізі також не-літературознавчі моделі дескрипції художнього (драматургічного) тексту.

11. Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам є позитивною.

Дисертація *«Драматургія Олександра Ірванця у контексті поетики літературного угруповання "Бу-Ба-Бу"»* є завершеною науковою працею, у якій її авторка, *Ніколаєва Оксана Юрївна*, отримала нові науково обґрунтовані результати. Варто підкреслити, що при створенні дисертації було залучено аналітичні, критичні термінологічні складники, які не є типовими для наукових робіт у галузі теорії чи історії літератури. Йдеться тут, зокрема, про суспільні, соціальні, реалізнавчі аспекти, що входять до простору творчості митця в антропологічному та антропоцентричному налаштуванні літературного твору як віддзеркалення людського життя, думок, потреб тощо.

Дисертаційна робота Ніколаєвої О.Ю. відповідає вимогам п. 6-9 Постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження

Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України від 03.02.2017 за №155/30023, а її авторка, Ніколаєва Оксана Юріївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

Рецензент:

доктор габілітований гуманітарних наук,
професор кафедри української літератури,
компаративістики і гринченкознавства
Факультету української філології,
культури і мистецтва
Київського університету
імені Бориса Грінченка

Artur Bracki

Артур БРАЦКІ

